

PATAKI ANETT

Gondolatok a lövészárkokról

Ástak és lövöldöztek. Az ásás kemény munka volt a fiatal karoknak, ám az izomszövet jól reagált a terhelésre, szinte pár nap alatt láthatóan megduzzadt. Ha nem ástak, nem volt hova elbújni. Ásni kellett a fedezékért, ásni kellett az életükért. A lövöldözés egészen más dolog volt, az a lelket terhelte, és bár az izomláz napról napra enyhült, a lövöldözés okozta mardosó érzés nem csillapodott a mellkasban. Mások a lövöldözést is az életben maradás stratégiai lépésének tekintették; egyszer el kellett fogynia az ellenségnek. Még az oroszoknak is.

A Monarchia lövészárka napról napra épült és szépült. A robusztus csizmák ledöngölték a földet, a kerges kezek pedig pallót fektettek a vizenyős szakaszokra. Lassacskán fa- és vesszőlambériával borították a falakat, míg a szabadon hagyott részekre kis mélyedéseket vájtak polc gyanánt. A szerencsésebbek szert tehettek egy-két szalmazsákra is.

Hogy az ember az egyik legalkalmazkodóbb faj a világon, mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy ezek az anyjuk szoknyája mögül szalajtott kiskatonák rövid idő múltán olyan otthonosan mozogtak a sárfalú üregekben, mintha mindig is ott laktak volna. Nem volt idő undorodni, és nem volt értelme tiszta szobába vágni, ha egyszer itt kellett lenni. A kétszer két méteres járat úgy határolta a mozgásterüket, mintha aranyhörccsög lettek volna egyetlen hosszúkás ketrecbe zárva. A ketrec azonban háromoldalú volt, fent egészen az égig ért. A lassan úszó felhők vagy a csillagok látványa felemelte a katonák szívét, megröptette őket, szinte már-már rápillanthatnak távoli otthonuk vörös téglafalára vagy barna zsúpfedelére, ám mielőtt elérték volna, a szürke, mocskos esővel együtt visszahulltak az árokba. Úgy riadtak fel ilyenkor, mint aki nem érti, hogy kerül a penészszagú szalma a feje alá.

A kiskatonák mellé számban legalább ugyanannyi harcot tapasztalt férfi is kellett, hogy a rajok ne zülljenek el. Az ukrán- és szlováklakta területeken húzódó frontvonalon számos legendás csatatér feküdt. Ha tüzcsend volt, a szerény vacsora mellé golyózáporban gazdag történeteket lehetett hallgatni – pontosabban elkerülhetetlen volt. A kiskatonák tágra nyílt szemmel hallgatták, hogy a nagy öregek milyen halálos veszedelmekből menekültek meg, milyen hősies tetteket hajtottak végre, vagy hogy a szerencsétlenebbek golyó lyuggatta holtteste meddig hevert a vörös zónában. Úgy hallgatták ezeket a történeteket, akár a gyerekek a rémmeséket.

PATAKI ANETT (1992, Székesfehérvár) író, költő. Tanulmányait A Tan Kapuja Buddhista Főiskolán és a Károli Gáspár Református Egyetem japanológia mesterszakán végezte. Cserediák-ként tanult a japán Fukusima Egyetemen. Versei és novellái megjelentek online irodalmi oldalakon, mint a Nappali Menedékhely és olyan irodalmi folyóiratokban, mint a Helikon. Jelenleg Japánban él és dolgozik.

Az ő mumusaik azonban nem sötétben rejtőző szörnyek vagy bibircsókos boszorkányok voltak, hanem éppolyan emberek, mint ők. Talán az oroszok éppen ugyanilyen történetekkel szórakoztatták és borzongatták egymást odaát, az ellenséges árokban.

A sorstársiasságon kívül kevés kapcsolat volt a két árok között. Párbeszédük kimerült a tüzelésben. Nehezen megfejthető kód volt ez, ami a tűz intenzitásából, hosszából és csendjéből épült fel. A tűzre mindig válaszolni kellett, figyelmen kívül hagyni az üzenetet, még ha dekódolatlan is volt, modortalanság lett volna. Sőt, az ellenség szemében talán gyávaság is. Nem volt egészen világos, hogy mi a gyávaság; tett, szó vagy érzet. Gyáva az, aki nem viszonzza a tüzet, a golyózáporban az anyja után jajong a szalmazsákok között, vagy aki megpróbál meglógni, amint alkalma adódik. Gyáva az, aki azt mondja, nem akar itt lenni, aki nem akar meghalni, aki bevallja, hogy fél. De gyáva-e az, aki ezeket nem teszi, nem mondja, de gondolja minden egyes percben?

A lövészárók egyszerre volt és nem volt filozofálás helye. A nagy csendekben, a hosszú várakozások alatt az ingerszegény környezetben az elme kénytelen volt olyan ajtókat kitárni, amiket eddig soha, és olyan mélységig hatolni, ahová mindeddig nem volt szükség elmerészkedni. A gondolatok azonban, ha mélyebbek voltak az otthonuknak ismert ároknál, megzavarhatták az elmét. Egyszerűen egyes ajtókon nem jöhetett vissza az ember ugyanúgy, ahogy bement rajtuk. Ahogy a letépett pitypang magjai kelnek útra pihés ejtőernyőiken, ha belebotlik az ember, úgy szálltak a gondolatmagvak is mindenfelé. Az ilyen magokból aztán kérdések keltek ki. Miért vagyunk itt? Mire jó ez az egész? Miért nem az gubbaszt itt, aki a háborúást elkezdte? Az ilyen kérdések szöveget ütöttek a fejekbe. A lövészárókban pedig semmi sem volt rettegettebb, mint egy fejsérülés.

Tegnap esett az eső, így ma tucatszám heverték az átlyukasztott sapkák a sárban.